



LATVIJAS PAŠVALDĪBU SAVIENĪBA

Mazā Pils iela 1, Rīga, LV-1050
Tālr. 67226536, fakss 67212241
e-pasts: lps@lps.lv
www.lps.lv

Nod. maks. kods: LV40008020804
Nor. kods LV53UNLA0001001700906
AS "SEB banka"
kods UNLALV2X

Rīga

05.12.2013. Nr. 1120132843/A1894

Uz TAP VSS-2020

Izglītības un zinātnes ministrijai

*Par Pamatnostādņu projektu „Zinātnes,
tehnoloģijas attīstības un inovācijas
pamatnostādnes 2014.–2020. gadam”*

Latvijas Pašvaldību savienība nesaskaņo pamatnostādņu projektu „Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam”, jo ir šādas iebildes un priekšlikumi:

1. Norādām, ka „Zinātnes, tehnoloģijas attīstības un inovācijas pamatnostādnes 2014.–2020. gadam” (turpmāk ZTAI) pamatnostādnēm ir jāaptver ne tikai valsts budžeta un Eiropas Savienības (turpmāk – ES) fondu finansējuma sadalījums zinātnei Latvijas Republikas Izglītības un zinātnes ministrijas (turpmāk – IZM) budžeta programmās 2014.–2020. gadā, bet arī viss cits ar zinātnei saistīto institūciju finansējums ar atbilstošajiem pamatojumiem.
2. Vēršam uzmanību, ka ZTAI pamatnostādnes nacionālajā attīstības plānošanas sistēmā ir daļa no Viedās specializācijas stratēģijas pretēji minētajam ZTAI pamatnostādņu projektā: „Viedās specializācijas stratēģija nacionālajā attīstības plānošanas sistēmā ir daļa no ZTAI pamatnostādnēm 2014.–2020. gadam.”
Turklāt 18.11.2013. Ministru kabineta darba kārtībā iekļautajā ZTAI pamatnostādņu projekta versijā Viedās specializācijas stratēģija neizprotamu iemeslu dēļ ir pārtapusi Viedās izaugsmes stratēģijā.
3. Norādām, ka nepietiekami atspoguļots policentrijas modelis un reģionālo zinātnes centru loma ZTAI pamatnostādnēs.
4. Iebilstam pret pamatnostādņu 7.1.1. aktivitātē minēto ideju izveidot vienotu doktorantūras studiju centru, kas veicinās vēl lielāku speciālistu aizplūšanu no Latvijas reģioniem uz galvaspilsētu un zināšanu bāzes noplicināšanos, kā arī izraisīs turpmāku zinātnieku skaita samazināšanos. Līdz ar to iebilstam arī sadaļā 10. Turpmākās rīcības plānojums pret 6. pasākumu (sekmēt augstākās izglītības resursu koplietošanu un virzību uz kvalitātes standartu ziņā vienotas, pētniecībā

balstītas doktorantūras izveidošanu Latvijā, uzlabojot saikni ar pētniecības institūcijām un tautsaimniecību, izveidojot vienotu doktorantūras studiju centru un sniedzot atbalstu infrastruktūras renovācijai, iekārtu un aprīkojuma, t.sk. tālmācībai, IKT risinājumu un programmatūras iegādei), jo doktorantūra atbilstoši Vienotas Eiropas augstākās izglītības telpas nosacījumiem ir trešais izglītības cikls, par ko atbildību un kvalitāti pilnībā uzņemas augstskola. Doktorantūras kvalitāte ir viens no augstskolas kvalitātes indikatoriem, kas tiek ņemts vērā arī starptautiski, augstskolas salīdzinot un ranžējot. Obligāta kopīgu doktorantūras programmu izveide ir pretrunā ar augstskolu autonomiju un akadēmisko brīvību. Piekrītam, ka nepieciešams uzlabot doktorantūras kvalitāti, bet to var izdarīt, stiprinot Valsts zinātniskās kvalifikācijas komisiju, kā arī paaugstinot kritērijus.

Vēršam uzmanību, ka Ministru kabinetā, skatot jautājumu par „Augstākās izglītības un zinātnes attīstības pasākumu plāna projektu 2013. gada 2. pusgadam un 2014. gadam” (TA-3291), protokollēmumā tika uzdots „Izglītības un zinātnes ministrijai pasākumu plāna 1.4. punktā noteiktā uzdevuma vienotas doktorantūras izveides jautājumos īstenošanā iesaistīt reģionālās augstskolas, Latvijas Pašvaldību savienību un Latvijas Lielo pilsētu asociāciju”.

Vienlaikus jānorāda, ka nav arī skaidra pati ideja par vienotu doktorantūras studiju centru, kas izskatās pēc mēģinājuma atjaunot 2003. gadā Latvijas Universitātes piedāvāto projektu „Latvijas Universitātes doktorantūras centrs”. Tikai tad tika prasīti 2 miljoni latu, bet tagad uz citu augstskolu attīstības rēķina plānots tērēt 21 miljonu latu, lai izveidotu vienotu doktorantūras studiju centru uz Nacionālās bibliotēkas bāzes, kas nav projektēta un piemērota šim mērķim. Vēršam uzmanību, ka šis pasākums ir tiešā pretrunā ZTAI pamatnostādnes formulētajam uzdevumam – palielināt zinātnieku skaitu līdz 7000. Resursu un jauno zinātnieku koncentrēšana vienā centrā neizbēgami novedīs pie zinātnieku skaita krituma. Šāds pasākums ir pretrunā arī pašas zinātniskās darbības raksturam sevišķi STEM, jo doktorantiem ir jāstrādā zinātniskais darbs, izmantojot zinātnisko aparāturu, kas, visticamāk, neatradīsies Latvijas Nacionālajā bibliotēkā. Materiāli tehniskā bāze sekmīgiem pētījumiem tiks izveidota jau šajā plānošanas periodā uz valsts nozīmes pētniecības centru (turpmāk – VNPC) bāzes. VNPC iesaistītas visas vadošās zinātniskās institūcijas. Uzskatām, ka minēto 21 miljonu vajadzētu novirzīt trešajam pasākumam „Atbalstīt STEM studiju un zinātniskā darba teritoriāli telpisko koncentrēšanos augstākās izglītības institūcijās, uzlabojot infrastruktūru (renovācija un rekonstrukcija) un nodrošinot nepieciešamo materiālu, datubāzu, aprīkojuma programmatūras un iekārtu iegādi”, attiecīgi paredzot doktorantūras studiju centrus veidot uz VNPC bāzes.

5. Ierosinām 7. sadaļas „Rīcības virzieni pamatnostādnes īstenošanai” 7.4. punkta „Rīcības virziens Nr. 4: Sabiedrības izpratnes veicināšana zinātnes un inovācijas popularizēšana” 6. uzdevuma pašreizējo redakciju „Interaktīva zinātnes centra attīstība Rīgā” izteikt šādā redakcijā: „Interaktīvu zinātnes centru attīstība Latvijas reģionos”. Līdz ar to izdarīt arī izmaiņas 10. sadaļas 42. pasākuma redakcijā.
6. Iesakām apvienot 10. sadaļas 15. pasākumu „Atbalstīt VNPC tālāku attīstību un jaunu zinātnisko institūciju iesaistīšanos VNPC infrastruktūras izmantošanā” un 20. pasākumu „Atbalstīt zinātnisko institūciju institucionālās izcilības veidošanu, t.sk. mērķtiecīgus zinātnisko institūciju apvienošanās un teritoriālās, vai funkcionālās integrācijas pasākumus, apvienoto zinātnisko institūciju attīstības stratēģiju un rīcības plāna pilnveidošanu, P&A atbalsta infrastruktūras un aprīkojuma pilnveidi, zinātniskā personāla attīstības pasākumus, un ar AII un industriju”, jo VNPC jau ir šīs vienotās stratēģijas, rīcības plāni, P&A atbalsta infrastruktūra, ko jāturpina pilnveidot atbilstoši pasaules tehnoloģiskās attīstības tendencēm, un jaunā plānošanas perioda beigās jāsāk arī aprīkojuma nomaiņa, ņemot vērā aprīkojuma fizisko un morālo nolietošanos.
Patlaban ir deviņi VNPC, kuros tiek veikti ieguldījumi 56,3 miljonu latu apmērā, un tieši iesaistītas 26 vadošās Latvijas Zinātniskās institūcijas (turpmāk – ZI), kurās strādā 92% no zinātnē nodarbināto skaita IZM pārraudzībā esošajās ZI.
7. Ierosinām 10. sadaļas apakšsadaļas „Inovācijas kapacitātes stiprināšana uzņēmumos” trešajā pasākumā (projekta 70. lappusē norādīts 22. pasākums, tomēr tam vajadzētu būt 42. pasākumam) izdarīt šādas izmaiņas: palielināt 22. pasākumam „Nodrošināt pirmsinkubācijas un inkubācijas pakalpojumus jaundibinātiem inovatīviem uzņēmumiem biznesa inkubatoru ietvaros” indikatīvo finansējumu no 25 milj. EUR uz 45,4 milj. EUR.
Pirmsinkubācijas pakalpojumi ietver:
 - Biznesa modeļa izstrādes un pilnveidošanas konsultācijas (motivācijas pasākumi un mārketinga; atbalsts ideju autoriem; infrastruktūra un vide). Maksimāli 1000 LVL vienam uzņēmumam jeb 20 uzņēmumiem gadā 20 000 LVL. Tādējādi kopā 2014.–2020. gadam pirmsinkubācijas pakalpojumu nodrošināšanai visā Latvijas teritorijā: 20 000 LVL gadā x 10 pirmsinkubatori x 7 gadi ir 1,4 milj. LVL jeb 2 milj. EUR.
 - Tehnoloģiskās un tam pielīdzināmās konsultācijas. Maksimāli 9000 LVL vienam uzņēmumam (pēc nepieciešamības). Tādējādi kopā 2014.–2020. gadam pirmsinkubācijas pakalpojumu nodrošināšanai visā Latvijas teritorijā: 9000 LVL x 4 uzņēmumi gadā x 7 gadi x 10 pirmsinkubatori ir 2,5 milj. LVL jeb 3,6 milj. EUR.

Tas nozīmē, ka pirmsinkubācijas pakalpojumu nodrošināšanai visā Latvijas teritorijā 2014.–2020. g. nepieciešams finansējums 3,9 milj. LVL jeb 5,6 milj. EUR.

Biznesa inkubatoru programma ir efektīvs un nepieciešams atbalsts iesācējuzņēmumiem, ko pierāda Latvijas biznesa inkubatoru darbības rādītāji. Programma tiek atzinīgi novērtēta, gan pamatojoties uz uzņēmēju atsauksmēm, gan sasniegtajiem rādītājiem (uzņēmumu apgrozījums, eksporta apjoms, veikto nodokļu maksājumi, radīto un saglabāto darbavietu skaits u.tml.). Programma ir sevi attaisnojusi, un to nepieciešams nodrošināt līdzšinējā apjomā arī turpmāk.

Pašreizējā redakcijā pirmsinkubācijas un inkubācijas pakalpojumiem kopā visā periodā paredzēti 25 milj. EUR, kas nav pietiekami. Lai 2014.–2020. gada plānošanas periodā nodrošinātu biznesa inkubāciju vismaz 2007.–2013. gada plānošanas perioda apjomā, nepieciešami līdzekļi 28,0 miljonu LVL jeb 39,8 miljonu EUR (10 biznesa inkubatori x 0,4 milj. LVL gadā x 7 gadi) apmērā.

8. Ierosinām 10. sadaļas 34. pasākumu „Izveidot Vienotu tehnoloģiju pārneses platformu, kas ietver 2–3 tehnoloģiju pārneses centru izveidi, un paplašināt tehnoloģiju pārneses pakalpojumus, nodrošinot atbalstu intelektuālā īpašuma aizsardzībai un pētniecības rezultātu ekonomiskās lietderības un tehnoloģiskās iespējamības pārbaudei un komercializācijas stratēģijas izstrādei un īstenošanai (*proof of concept* fonds) uzņēmumus” izteikt šādā redakcijā:
 „Izveidot Vienotu tehnoloģiju pārneses platformu, kas ietver tehnoloģiju pārneses centra izveidi Rīgā un tehnoloģiju pārneses kontaktpunktu saglabāšanu reģionālajās augstskolās, paplašināt tehnoloģiju pārneses pakalpojumus, nodrošinot atbalstu intelektuālā īpašuma aizsardzībai un pētniecības rezultātu ekonomiskās lietderības un tehnoloģiskās iespējamības pārbaudei un komercializācijas stratēģijas izstrādei un īstenošanai (*proof of concept* fonds) iesaistot uzņēmumus.” Atbilstoši šai koncepcijai iesakām plānot aktivitātes realizāciju.
9. ZTAI pamatnostādņu esošajā redakcijā uzsvērtā zinātnisko institūciju fragmentācija, bet faktiski zinātnisko institūciju fragmentācija pastāv tikai Rīgā, kur tiešām ir liels skaits mazāku vai lielāku ZI, kuras varētu būt nepieciešams konsolidēt lielākos zinātnes centros. Papildus būtu nepieciešams stimulēt zinātnes centru attīstību Daugavpilī, Liepājā, Ventspilī, Rēzeknē, Valmierā un Jelgavā, kur jau ir valsts augstskolas ar savu potenciālu un infrastruktūru.
10. Nepieciešams ZTAI pamatnostādņu projekta 7.3.7. sadaļā paredzēt finansējuma atjaunošanu zinātnes grantiem augstskolās, kā arī palielināt finansējuma apjomu Latvijas Zinātnes padomes rīcībā esošajiem fondiem fundamentālo un lietišķo projektu finansēšanai konkursa kārtībā.

11. Nav saprotams, kāpēc 3. sadaļā „Problēmu formulējums zinātnes, tehnoloģiju attīstības un inovācijas politikas jomā”, raksturojot zinātnisko institūciju struktūru, doti dati uz 2013. gada 1. jūliju, ja uz 2013. gada 1. oktobri kopējā aina ir būtiski mainījusies.
Latvijā vairs nav 129 zinātniskās institūcijas, jo saskaņā ar Zinātniskās darbības likuma nosacījumu izpildi ZI skaits ir samazinājies uz 89 (samazinājums par 31%).
12. Bāzes finansējuma piešķiršanas kārtībā nepieciešams paredzēt finansējumu nacionāla līmeņa zinātnes infrastruktūras uzturēšanai. Lai to veiktu, nepieciešams izveidot nacionāla līmeņa zinātnes infrastruktūras sarakstu (ceļa karti), lai ES fondu 2014.–2020. gada plānošanas periodā būtu nodrošināta iespēja Latvijai pretendēt uz ES programmu atbalstu (piemēram, Eiropas Pētniecības infrastruktūru stratēģijas foruma (ESFRI) ietvaros).
13. Vienlaikus norādām, ka ZTAI pamatnostādņu tekstā nav ievērota konsekvence terminu lietojumā, līdz ar to ierosinām ievadā izveidot terminu sarakstu ar skaidrojumiem.
Piemēram, nav skaidrs, ko dokumenta autori saprot ar terminu „industrija” – vai tas ir privātais sektors kopumā vai apstrādājošā rūpniecība, vai konkrētā industrija (kuģu būves, mēbeļu ražošanas utt.), vai arī saskaņā ar Latvijas Zinātņu akadēmijas terminu vārdnīcas skaidrojumu: masu un sēriju produktu ražošana ar rūpnieciskām metodēm, kurām raksturīga augsta ražošanas mehānizācija un automatizācija?
Tāpat neskaidrs ir formulējums „konkurences finansējums”, kas izklausās kā tiešs tulkojums no angļu valodas.
14. Vēršam uzmanību, ka tekstā definēti neizpildāmi termiņi pasākumu īstenošanai, piemēram, 10. sadaļas 4. pasākums „Izveidot kritēriju valsts budžeta dotāciju piešķiršanai maģistra un doktora studiju finansēšanai, kas piešķir prioritāti maģistrantu un doktorantu sagatavošanu konkrētiem industrijas partneriem” jau jāizpilda līdz 1.1.2014.
15. Vienlaikus vērojami arī uzdevumi, kuri uzdoti biedrībām, piemēram, Rektoru padomei, kas nav tieši pakļauta IZM vai citām valsts iestādēm.

Priekšsēdis

Andris Jaunsleinis

05.12.2013. 18:01

1480

Ināra Dundure 67508533

inara.dundure@lps.lv

Šis dokuments ir parakstīts ar drošu elektronisko parakstu un satur laika zīmogu.